

Črni trn (*Prunus spinosa*)

Črni trn je grm lepih belih cvetov in modrih jagod. Gre za listopadni grm, ki je v Sloveniji zelo razširjen. Najdemo ga praktično povsod. Tako na suhih kot na bolj vlažnih rastiščih, ob morju in v gorah, v samem gozdu kot na njegovem robu, samostojno ali v sestoji žive meje mestnih parkov in vrtov. Gre za skromno in zelo prilagodljivo rastlinsko vrsto. Botanično je črni trn samostojna vrsta v okviru zelo pestrega rodu *Prunus*. V ta rod sicer uvrščamo naše najbolj znano in razširjeno koščičasto sadje kot so breskve, nektarine, slive, češnje, višnje in marelice. Ime je črni trn dobil po skoraj črni barvi lubja ter po trnih. Kratki poganjki namreč svojo rast pogosto zaključijo s preobrazbo v takoimenovane stebelne trne. Črni trn ima naslednja tuja imena: schwarzdorn in schlesdorn (nem.), sloethorn in blackthorn (ang.), prunier (fr.), pruno selvatico in prugnolo (it.) in crni trn (hrv.). Pri nas ima številna ljudska imena. Nekatera izmed njih so divja slivica, črnob, dlog, drnula, oparnica, trnika, trnovec in trnjolica. Črni trn cveti zelo zgodaj, takorekoč med prvimi rastlinami. Šele nato se olista. Cvetovi so beli, dišeči in v glavnem posamični. Oprašuje se z žuželkami. Od konca septembra dalje grm črnega trna krasijo temno modro obarvani okroglo jajčasti plodovi, ki so prekriti s poprhom, to je sivo modro voskasto prevleko. Plodovom običajno pravimo trnulje. V premeru merijo do 1,7 cm. Meso plodov se od koščice slabo loči. Ob zrelosti so trnulje zelo trpkega in kislega okusa. Prva zmrzal, ali postavitve plodov v zamrzovalnik, ublaži ta okus, plodovi pa s tem postanejo užitni. Odtod tudi eno izmed ljudskih imen za črni trn – oparnica. Že nekdanj je namreč veljalo pravilo, da postanejo plodovi črnega trna užitni šele potem, ko jih opari slana. Poznane so tudi nekatere selekcije črnega trna. Debeloplodni selekciji sta sorti wienerwald in merzig. Poleg tega je prednost sorte wienerwald tudi v manjši trnatosti grma. Značilnost sorte nitel pa je v izrazito temno modrih plodovih ter njihovem močnem poprhu. Zdravilnost tako cvetov kot plodov črnega trna je v ljudskem zdravilstvu že dolgo poznana. Ugodno delujejo predvsem na čistilne procese v organizmu. Plodovi vsebujejo veliko vitamina C. Poleg uživanja plodov je črni trn v kulinariki uporaben za pripravo marmelad, bodisi samostojnih ali v kombinaciji z drugim sadjem, ter za pripravo kompotov, sokov, sirupov in vložnin. Črni trn je lahko tudi rastlina izrazito okrasnega značaja. Poznanih je kar nekaj takšnih njegovih sort. Sorti rosea in purpurea imata rdeče cvetove in rdeče rjavo skorjo, sorta variegata ima belopisane liste in rumenkaste plodove ter sorta plena, ki ima bele dvojne ali celo večkrožne cvetove. Takšnim cvetovom pravimo tudi vrstnati cvetovi. Plodovi črnega trna so pomemben vir hrane mnogim gozdnim živalim, pticam pa zaradi gostega prepleta trnatega vejeva omogoča varno gnezdenje.

Boštjan Godec
Kmetijski inštitut Slovenije

Tako je bil črni trn predstavljen v publikaciji *Flora von Deutschland, Österreich und der Schweiz in Wort und Bild für Schule und Haus*, Otto Wilhelm Thomé, 1885